

УДК 821.161.2:378.016:316.774

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2024.3.2>

Н. В. ГРОНА

доктор педагогічних наук, доцент,

Комунальний заклад «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка»

Чернігівської обласної ради, м. Прилуки, Чернігівська область, Україна,

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів, Україна

Електронна пошта: natashagrona@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-2578-2865>

О. М. СЕМЕНОГ

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри української мови і літератури,

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, м. Суми, Україна

Електронна пошта: olenasemenog@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8697-8602>

КУЛЬТУРОМОВНА ОСОБИСТІСТЬ КРИЗЬ ПРИЗМУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ В КОНТЕКСТІ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ

У статті розглянуто сучасні підходи до формування культуромовної особистості засобами української мови в закладах фахової передвищої освіти (ЗФПО) у контексті інфомедійної грамотності. Проаналізовано основні принципи та концептуальні засади медіаосвіти, запропоновано шляхи їхньої ефективної інтеграції в освітній процес.

Дослідження підкреслює значущість української літератури як ключового компонента української освіти, що сприяє формуванню національної ідентичності, морально-етичних цінностей, патріотизму та громадянської свідомості. Особливу увагу приділяється ролі інфомедійної грамотності в розвитку критичного мислення, читацької компетентності та загальної освітньої продуктивності.

Висвітлено досвід інтеграції інфомедійної грамотності у процесі вивчення української літератури, зокрема через застосування інноваційних навчальних технологій, мультимедійних ресурсів та критичного аналізу медіа-контенту. Обґрунтовано необхідність комплексного підходу, що передбачає постійне оновлення змісту навчання, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, а також формування стійкості до інформаційних впливів.

У статті узагальнено матеріал про важливість системного впровадження медіаосвітніх підходів для досягнення високих результатів у формуванні культуромовної особистості, здатної активно і свідомо взаємодіяти з інформаційним середовищем, зберігаючи при цьому національні цінності та культурну ідентичність.

Ключові слова: заклади фахової передвищої освіти, інфомедійна грамотність, культуромовна особистість, українська література, критичне мислення.

Постановлення проблеми. Домінуючою є нині роль учителя/викладача, який відчуває енергетику рідного слова, володіє культурою слухання, мислення, спілкування, формує простір власної мовно-риторичної картини світу з урахуванням специфіки мовленнєвої взаємодії. Педагог має переконливим і впливовим словом забезпечувати формування компетентного мовця-читача, формувати здатність протидіяти атакам та пропаганді рф задля посилення інформаційного спротиву нашої країни. Ми погоджуємося з думкою Семеног О., що «Динамічні мовні зміни, розвиток комунікативної та когнітивної лінгвістики, теорії дискурсу,

лінгвістики впливу, нагальна потреба розробки ефективних підходів до формування культуромовних особистостей учнівської молоді – усе це детермінує посилену увагу до особистості вчителя як носія національного коду» [Семеног 2018 : 207].

В умовах війни особливо загострилося розуміння поняття «культуромовна особистість», акцентується увага на способах її формування, зокрема інфомедійних, як духовної зброї українського народу, патріотичного виховання, запоруки державної безпеки й незалежності. Ми переконані, що «Серед важливих навичок української молоді особливої актуальності

набувають здатність до критичного мислення, а з огляду на безпекові виклики перед Україною та її незалежністю, здатність бути критичним до інформації в інфомедійному просторі, уміння відрізнити факти від суджень, виявляти маніпулятивний контент, фейки, володіти прийомами комунікативної взаємодії» [Друшляк, Семенов, Грона]; «особливу роль у формуванні культуромовної особистості молоді в умовах війни відіграють навички інфомедійної грамотності» [Семенов 2024].

Під час вивчення української літератури здобувачі освіти навчаються аналізувати тексти, виявляти маніпуляції та приховані смисли. Це вміння є надзвичайно важливим на сьогодні, адже інформаційний потік потужно насичений і часто містить недостовірні або маніпулятивні повідомлення. Вивчення української літератури включає роботу з різними джерелами інформації: художніми творами, публіцистикою, науковими статтями тощо. Інфомедійна грамотність допомагає студентам орієнтуватися у медіаландшафті; формує здатність відрізнити правдиву інформацію від фейків й дезінформації; надає учням інструменти для перевірки фактів і джерел, що є необхідним умінням у часи інформаційних війн і пропаганди; удосконалює навички створення контенту; учить створювати різноманітні медійні матеріали: есе, блоги, відео тощо, що сприяє розвитку творчого потенціалу та самовираження.

Медіаосвітній складник пронизує ключові компетентності мовно-літературної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти (2020), Програму з української літератури для закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти (адже студенти ЗФПО отримують свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти) [14]. Активізує вивчення української літератури й те, що з 2024 вона стала вибірковою дисципліною під час складання НМТ (складають абітурієнти, що здобувають спеціальності «з підвищеними вимогами до гуманітарних знань» – термін із Наказу МОН України «Умови прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2021 році» від 15 жовтня 2020 року), таких у КЗ «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради

в 2024 році виявилось 80% студентів). Ми переконані, що ідея вищої освіти полягає не лише в здобутті вузькопрофільних знань (які можна отримати на звичайних курсах, у професійно-технічних училищах або навіть самостійно), а й у формуванні світогляду. Це відбувається завдяки розумінню культурно-історичного контексту, де література відіграє принципову роль.

Вивчення української літератури розвиває здатність мислити, аналізувати, полемізувати, аргументувати, простежувати зв'язки в культурно-історичному контексті, розуміти минуле і сучасне, а також передбачати майбутнє. Високоосвічена особистість повинна розуміти особливості літературних напрямів і течій, зокрема, модернізм, неоромантизм, імпресіонізм, експресіонізм, вітаїзм, що формують світогляд через розуміння культурно-історичного контексту, у якому література відіграє принципову роль.

Інфомедійна грамотність в цьому контексті є важливою для підготовки активних і свідомих громадян, адже вміння аналізувати інформацію, формувати власну думку та аргументовано її висловлювати є ключовими вміннями для життєдіяльності в соціумі. Вона інтегрує здобувачів освіти в сучасний інформаційний простір, допомагає їм ефективно використовувати новітні технології та медіа для навчання та саморозвитку.

Аналіз актуальних досліджень. Концептуальні засади медіаосвіти та розвитку інфомедійної грамотності населення ґрунтуються на положеннях міжнародних документів, серед яких Феська декларація ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності (2011), Паризька декларація ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності в цифрову епоху (2014)) – програма, що орієнтована на підготовку вчителів до викладання медіаграмотності, Рекомендації СМ/Rec (2018) Комітету міністрів державам-членам щодо керівних принципів поваги, захисту та забезпечення прав дитини в цифровому середовищі, включаючи медіаосвіту, План дій Єврокомісії, цифрової освіти (2021–2027), які спрямовані на створення безпечного освітнього цифрового середовища для дітей. Законодавча база України окреслена Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні (2016), яка визначає основні принципи, мету та завдання медіаосвіти

в Україні, Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (2020), який містить вимоги до медіаграмотності учнів, Концепція Нової української школи (2017), яка орієнтується на розвиток компетентностей, включаючи медіаграмотність, необхідних для життя в сучасному світі, Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013–2020), у якій визначено стратегію розвитку інформаційного суспільства в Україні, зокрема, медіаосвіти та інформаційної грамотності, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року з положеннями про розвиток медіаосвіти як частини загальної освітньої політики та ще ряд нормативних документів (Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013), «Про вищу освіту» (2014), Закон України «Про освіту» (2017), Указ Президента України «Про Доктрину інформаційної безпеки України» (2017)). Ці документи створюють основу для впровадження та розвитку медіаосвіти в Україні, забезпечуючи інтеграцію медіаосвітніх компонентів в освітні програми.

Контент-аналіз наукових джерел показав, що інфомедійна грамотність є важливим аспектом сучасного інформаційного суспільства, оскільки охоплює комплекс компетентностей, необхідних для ефективного та відповідального використання інформації та медіаресурсів [Грона, Друшляк, Семенов].

Мета статті – схарактеризувати особливості формування культуромовної особистості засобами української літератури в ЗФПО в контексті інфомедійної грамотності на засадах сучасних підходів та освітнього партнерства.

Завдання статті – з'ясувати сутність ключових понять дослідження; окреслити методичний інструментарій формування культуромовної особистості в ЗФПО під час вивчення української літератури в інфомедійному контексті (формальна й неформальна освіта).

Означені завдання реалізуємо під час вивчення української літератури в ЗФПО (формальна освіта, підготовка майбутніх вчителів початкових класів, майбутніх журналістів) та за участі в проєкті «Всеукраїнський хакатон «Лабіринти медіаграмотності або розв'язуємо вузлик інформаційної війни: історія, культура, традиції (від минулого до сьогодення)» за підтримки Академії української преси (керівник

проєкту – М. Ячменик, канд. пед. н., медіатренер) у 2023–2024 рр. на засадах сучасних підходів та освітнього партнерства (неформальна освіта).

Результати формальної й неформальної освіти спрямовано на формування критичного мислення та медіаграмотності молоді у межах формальної /неформальної освіти, що є інноваційною методикою (однієї з форм) побудови безпечного суспільства через поєднання теорії і практики на прикладах дослідження фейків, дезінформації, руйнування стійких нарративів.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано комплекс методів: аналіз, узагальнення наукових джерел для уточнення сутності інфомедійної грамотності, культуромовної особистості майбутнього вчителя, журналіста, формування означеної якості; педагогічне спостереження під час реалізації Програми з української літератури для закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти, підготовку до НМТ з української літератури, участь у проєкті «Всеукраїнський хакатон «Лабіринти медіаграмотності або розв'язуємо вузлик інформаційної війни: історія, культура, традиції (від минулого до сьогодення)».

Результати та дискусії. З урахуванням проведеного аналізу й узагальнення наукових джерел, поданих вище, окреслимо сутність понять, якими керуємось у дослідженні. Термін «медіа», згідно з аналізом словникових, наукових джерел (наукові журнали, книги, збірки статей, монографії, дисертації) та урядових документів, стосується повідомлень засобів масової інформації та комунікації, які створюються для масової аудиторії за допомогою різних технологій і передаються через візуальні, мовні або звукові форми. Медіа та інфомедійна грамотність корелюють між собою, оскільки інфомедійна грамотність охоплює вміння критично аналізувати, оцінювати та ефективно використовувати медіаресурси. За визначенням ЮНЕСКО «Інфомедійна грамотність містить набір компетентностей, які дають громадянам доступ до медіа та інформації, критично оцінювати їх та використовувати відповідально» [UNESCO]; Європейська Комісія визначає інфомедійну грамотність як «здатність громадян аналізувати, оцінювати та створювати медіакон-

тент у різних формах» [European Commission]; Американська Асоціація Бібліотек вважає, що «Інфомедійна грамотність – це набір інтегрованих здібностей, які охоплюють рефлексивне відкриття інформації, розуміння того, як інформація створюється й оцінюється, а також використання інформації для створення нових знань та етичне використання інформації в суспільному житті» [American Library Association]; Концепція розвитку медіаосвіти в Україні характеризує як «здатність людини орієнтуватися в інформаційному просторі, вміння критично оцінювати медіаконтент та інформаційні джерела, а також ефективно використовувати інформацію в освітній, професійній та повсякденній діяльності» [Концепція]. Визначення інфомедійної грамотності з різних джерел підкреслюють її значення як ключової компетентності в сучасному інформаційному суспільстві, з акцентом на критичне мислення, етичне використання інформації та створення медіаконтенту.

Проаналізовані наукові джерела слугують теоретичним підґрунтям для визначення процесу формування культуромовної особистості в контексті інфомедійної грамотності – це індивід, який володіє глибокими знаннями та навичками у використанні мовних ресурсів та медіаконтенту, здатний критично оцінювати, аналізувати і створювати інформацію з урахуванням культурних, етичних та соціальних аспектів. Така особистість не лише досконало володіє рідною мовою та розуміє культурні контексти, але й здатна орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, відповідально використовувати медіаресурси та сприяти розвитку медіакультури.

Ми визначаємо ключові характеристики культуромовної особистості в контексті інфомедійної грамотності: критичне мислення, мовна компетентність, культурна обізнаність, етична відповідальність, інформаційна компетентність, творчість і лінгвокреативність, громадянська активність. Формування інфомедійної грамотності під час вивчення української літератури полягає в розвитку в здобувачів освіти здатності критично оцінювати, аналізувати та ефективно використовувати інформацію та медіаресурси в процесі вивчення та розуміння літератури.

У процесі дослідження нами було апробовано вправи, розроблені для занять з української літератури та участі в проєкті «Всеукраїнський хакатон «Лабіринти медіаграмотності або розв'язуємо вузлик інформаційної війни: історія, культура, традиції (від минулого до сьогодення)» з урахуванням сучасних наукових підходів. Наприклад:

Творчість І. Франка

– Іван Франко був відомий своєю пристрастю до вишиванок, які він носив як у повсякденному житті, так і під час свят. Він започаткував новий модний тренд, поєднуючи український орнамент на сорочках з європейськими костюмами. Дослідіть факти про вишиванку та створіть хронологічний портрет Івана Франка, використовуючи символіку вишивки [Грона: 111].

- У своїх літературних творах письменник уживав близько сотні псевдонімів і криптонімів: Руслан, Невідомий, Іван Живий, Не-Геофраст, Один з молодіжи, Один з русинів міста Львова, Non severus, Vivus та багато інших. Найвідоміший і найпопулярніший із них – Мирон (у численних варіантах написання). Спираючись на біографічні відомості про письменника, обґрунтуйте, чому саме такими псевдонімами користувався І. Франко? Який би сучасний псевдонім міг дібрати письменник? Думку обґрунтуйте [Грона: 112].

Творчість М. Коцюбинського

- Мінідослідження «Поговори красиво з Коцюбинським». Авторськими новостворами письменника є слова: безгласний, пранці, кічера, маржіна.

Користуючись довідковими джерелами, з'ясуйте значення цих слів. У новелі «Intermezzo», повісті «Тіні забутих предків» віднайдіть рядки з цими словами [Грона: 107].

- Михайло Коцюбинський був талановитим редактором, який володів дев'ятьма мовами, серед яких українська, російська, польська, а також три романські мови: французька, італійська, румунська, і три східні мови: татарська, турецька та циганська. Наприклад, зауважував, що неправильно вживання родового відмінка замість знахідного: у «Ворсклі» Я. Щоголева закреслив «я застріг волів своїх сивих» і надписав правильну форму: «Я застріг воли свої сиві», у «Трьох долях» Марка Вовчка «Дав-

Рис. 1. Зміст символів вишивки

ненько ми вже Марусю не бачили» виправив на «Давненько ми вже Марусі не бачили». Виправляв застарілі вирази в прикметниках, які іноді зберігалися через вплив церковно-слов'янської мови, а іноді через московську мову, замінюючи, наприклад, «мовчущий» на «мовчазний». Під час творення вищого ступеня прикметників рекомендував уживати родовий відмінок без прийменника. Наприклад, у вірші «Грошоїд» Імшенецького він рекомендував писати «був молодчий Насті» замість «був молодший від».

В оновленому українському правописі для іменників третьої відміни в родовому відмінку однини тепер можна використовувати закінчення на -и як варіант, окрім традиційного закінчення на -і, яке було єдиною дозволеною формою з 1930-х років: *гідности, незалежности, радості, смерті, честі* та ін. М. Коцюбинський уже послуговувався цими варіантами у своїх творах, наприклад: «*В печі палав вогонь і червоним язиком лизав **челюсти***»; «*А Харитя й справді заходила ся коло вечері. Змила в мисчині жменьку пшона, вкинула щіпку **соли** та дві-три бараболі, налляла горщик водою і приставила його до вогню*»; «*Великі сиві **очи** з- під довгих чорних вій дивились пильно й розумно*». **Завдання:** у новелі «Intermezzo»,

повіді «Тіні забутих предків» віднайдіть правильне вживання родового відмінка (без прийменника), у родовому відмінку однини варіанта закінчення -и. творення вищого ступеня прикметників. Висловіть думку, що М. Коцюбинський – агент мовних змін [Грона: 109].

Значна кількість застосованих вправ спрямована на особистісний розвиток, самобутність, самоцінність майбутніх фахівців (компетентісно зорієнтований підхід). Інтегрування інфомедійної грамотності у процес вивчення української літератури дає можливість модернізувати зміст та технології літературної освіти.

Висновки. Інтеграція інфомедійної грамотності в процес вивчення української мови і літератури сприяє формуванню компетентного мовця, цілісної системи знань про сучасний світ, свого місця в ньому, ціннісних орієнтирів, а також прагнення до саморозвитку та самовдосконалення. Інфомедійна інтеграція значно підвищує ефективність освітнього процесу завдяки оптимальному дозуванню та доступності нової інформації, оперативному зв'язку між джерелами навчальної інформації та студентами. Визначені принципи медіаосвіти та навчально-методичні інструменти для вивчення української літератури створюють

необхідні умови для формування літературознавчих, мовних умінь та навичок.

Здобувачі освіти отримують доступ до різноманітних джерел інформації, що робить освітній процес більш динамічним та цікавим; інфомедійна грамотність формує стійкість до негативного інформаційного впливу, що важливо в умовах сучасного інформаційного про-

стору, усвідомлені споживачі інформації здатні протистояти дезінформації. Вивчення української літератури в контексті в цьому аспекті розвиває почуття суспільної відповідальності. Формування культуромовної особистості в контексті інфомедійної грамотності під час вивчення інших лінгвістичних дисциплін розглянемо в наступних публікаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грона Н.В. Інтеграція інфомедійної грамотності у просторі української літератури. Українська мова і література в школі. Науково-методичний збірник Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського, 2024. № 80-81. С. 32–35.
2. Грона Н. В., Климович С. М., Соломахін А. Ф., Семенов О. М., Ячменик М. М. Практикум із медіаграмотності для ЗВО: навчально-методичний посібник з неформальної освіти: електронне видання / Н. В. Грона та ін.; за заг. ред. О.М. Семенов, М.М. Ячменик. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2024. 222 с.
3. Демченко, Л. П. Вплив медіаосвіти на розвиток критичного мислення студентів. *Наукові записки НаУКМА. Педагогічні науки*, 2023. (3), 45–53.
4. Друшляк М., Семенов О., Грона Н., Пономаренко Н., Семеніхіна О. Типологія інтернет-ресурсів для розвитку інфомедійної грамотності молоді. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2022, Том 88, No 2, 1–11. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/4786>.
5. Зінченко О. М. Інноваційні підходи до медіаосвіти в загальноосвітніх школах. *Інформаційні технології в освіті*, 2021. (4). с. 55–62.
6. Іванченко О. В. Медіаграмотність в умовах інформаційного суспільства. *Наукові записки НаУКМА. Педагогічні науки*, 2020. (2). 23–31.
7. Інноваційні освітні технології: світовий і вітчизняний досвід використання в системі неперервної освіти: монографія / відповідальні редактори Барановська Л.В. (Київ, Україна), Морська Л.І. (Жешув, Республіка Польща). Біла Церква : ТОВ «Білоцерківдрук», 2022. 34 с.
8. Концепція розвитку медіаосвіти в Україні <https://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.pdf>
9. Лапушкіна Н., Падалка Р. Медіаосвіта на уроках української мови та літератури. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 41, том 2, 2021. С. 195–200.
10. Мельник, А. В. Управління змінами в цифровій трансформації освіти. *Педагогічні науки та освіта : збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*, 2023. (42–43). с. 73–80.
11. Моніторинг щодо забезпечення функціонування державної мови в освітньому процесі у закладах загальної середньої освіти <https://sqe.gov.ua/diyalnist/monitoringovi-doslidzhennya/monitoring-shhodo-zabezpechennya-funkci/>
12. Семенов О. Культуромовна особистість майбутнього учителя в об'єктиві концепції «Нова українська школа. Проблеми освіти: збірник наукових праць / ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. Вип. 88 (частина 2). с. 205–215.
13. Семенов О.М. Культуромовна особистість молоді у проекції розвитку на засадах інфомедійної грамотності. *Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр.* 2024. № 8. с. 257–269.
14. Українська література. Навчальна програма для закладів освіти, що здійснюють підготовку тмолодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти. Схвалено комісією з української літератури Науково-методичної Ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (протокол No 8 від 17 вересня 2018 р.) <https://drive.google.com/file/d/1go8YiP465cBBUHAQIKYj0Y72AmLFzpw2/view>
15. American Library Association. Framework for Information Literacy for Higher <https://www.ala.org/acrl/standards/ilframework>
16. European Commission. A European approach to media literacy in the digital environment. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM%3A2007%3A0833%3AFIN%3AEN%3APDF>
17. UNESCO. Global Media and Information Literacy Assessment Framework: Country Readiness and Competencies. Paris: UNESCO <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2812111>

REFERENCES

1. Grona N.V. Integration of Media Literacy in the Space of Ukrainian Literature. *Ukrainian Language and Literature at School. Scientific and Methodological Collection of the Chernihiv Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education named after K.D. Ushinsky*, 2024, No. 80-81, pp. 32–35.
2. Grona N.V., Klymovych, S.M., Solomakhin, A.F., Semenog, O.M., Yachmenyk, M.M. Media Literacy Practicum for HEIs: Educational and Methodological Guide on Non-Formal Education: Electronic Edition / N.V. Grona et al.; Ed. by O.M. Semenog, M.M. Yachmenyk. Sumy: SumDPU named after A.S. Makarenko, 2024. 222 p.
3. Demchenko L.P. The Impact of Media Education on the Development of Students' Critical Thinking. *Scientific Notes of NaUKMA. Pedagogical Sciences*, 2023, (3), pp. 45–53.
4. Drushlyak M., Semenog, O., Grona, N., Ponomarenko, N., Semenikhina, O. Typology of Internet Resources for Developing Media Literacy in Youth. *Information Technologies and Learning Tools*, 2022, Vol. 88, No. 2, pp. 1–11. Available at: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/4786>.
5. Zinchenko O.M. Innovative Approaches to Media Education in General Education Schools. *Information Technologies in Education*, 2021, (4), pp. 55–62.
6. Ivanchenko O.V. Media Literacy in the Information Society. *Scientific Notes of NaUKMA. Pedagogical Sciences*, 2020, (2), pp. 23–31.
7. Baranovska L.V. (Kyiv, Ukraine), Morska, L.I. (Rzeszów, Poland) (Eds.). *Innovative Educational Technologies: World and Domestic Experience in Continuous Education*. Bila Tserkva: TOV “Bilotserkivdruk”, 2022. 34 p.
8. Concept for the Development of Media Education in Ukraine. Available at: <https://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.pdf>.
9. Lapushkina N., Padalka, R. Media Education in Ukrainian Language and Literature Lessons. *Current Issues of Humanities*, Iss. 41, Vol. 2, 2021, pp. 195–200.
10. Melnyk A.V. Change Management in the Digital Transformation of Education. *Pedagogical Sciences and Education: Collection of Scientific Works of the Zaporizhzhia Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education*, 2023, (42–43), pp. 73–80.
11. Monitoring the Functioning of the State Language in the Educational Process in General Secondary Education Institutions. Available at: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/monitoringovi-doslidzhennya/monitoring-shhodo-zabezpechennya-funkci/>.
12. Semenog O. Cultural and Linguistic Identity of Future Teachers in the Perspective of the New Ukrainian School Concept. *Education Problems: Collection of Scientific Works / Institute of Modernization of Educational Content of the Ministry of Education and Science of Ukraine*, Vinnytsia: TOV “Nilan LTD”, 2018, Iss. 88 (Part 2), pp. 205–215.
13. Semenog O.M. Cultural and Linguistic Identity of Youth in the Context of Media Literacy Development. *Ukrainian Studies in the European Context: Collection of Scientific Papers*, 2024, No. 8, pp. 257–269.
14. Ukrainian Literature. Educational Program for Educational Institutions Providing Training for Junior Specialists Based on Basic General Secondary Education. Approved by the Commission on Ukrainian Literature of the Scientific and Methodological Council on Education of the Ministry of Education and Science of Ukraine (Protocol No. 8 dated September 17, 2018). Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1go8YiP465cBBUHAQIKYj0Y72AmLFzpW2/view>
15. American Library Association. Framework for Information Literacy for Higher Education. Available at: <https://www.ala.org/acrl/standards/ilframework>.
16. European Commission. A European Approach to Media Literacy in the Digital Environment. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM%3A2007%3A0833%3AFIN%3AEN%3APDF>
17. UNESCO. Global Media and Information Literacy Assessment Framework: Country Readiness and Competencies. Paris: UNESCO. Available at: <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2812111>.

N. V. HRONA

*Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Communal Establishment “Ivan Franko Pryluky Humanitarian Pedagogical Applied College” of Chernihiv
Regional Council, Pryluky, Chernihiv region, Ukraine,
T. H. Shevchenko National University “Chernihiv Colehium”, Chernihiv, Ukraine
E-mail: natashagrona@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-2578-2865>*

O. M. SEMENOG

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Ukrainian Language and Literature,
Sumy A. S. Makarenko State Pedagogical University, Sumy, Ukraine
E-mail: olenasemenog@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8697-8602>*

**CULTURAL AND LINGUISTIC IDENTITY THROUGH THE PRISM OF UKRAINIAN
LITERATURE: APPLIED ASPECTS IN THE CONTEXT OF MEDIA LITERACY**

The article examines modern approaches to the formation of a culturally and linguistically competent individual through the means of the Ukrainian language in professional pre-tertiary education institutions (PPTE) in the context of media literacy. The main principles and conceptual foundations of media education are analyzed, and ways of their effective integration into the educational process are proposed.

The study emphasizes the significance of Ukrainian literature as a key component of Ukrainian education, contributing to the formation of national identity, moral and ethical values, patriotism, and civic consciousness. Particular attention is given to the role of media literacy in the development of critical thinking, reading competence, and overall educational productivity.

The experience of integrating media literacy into the study of Ukrainian literature is highlighted, particularly through the use of innovative teaching technologies, multimedia resources, and critical analysis of media content. The necessity of a comprehensive approach is substantiated, which includes constant updating of the educational content, the development of information and communication technologies, and the formation of resilience to informational influences.

The article summarizes the importance of systematically implementing media education approaches to achieve high results in the formation of culturally and linguistically competent individuals, capable of actively and consciously interacting with the informational environment while preserving national values and cultural identity.

Key words: professional pre-tertiary education institutions, media literacy, culturally and linguistically competent individual, Ukrainian literature, critical thinking.